

prihodiš in pravice terpelji. Ako bi mogel ubogi kmet pa naprej vse v denarjih odrajtovati, bi mu ne bilo nič pomagano; teža bi se le iz ene rame na drugo prenesla, nositi bi mogel pa vender kmet. Kaj je tedaj storiti, de se kmetam teža odvzame, grajšinam pa krivice ne stori? To prašanje potrebuje godniga premišljeja — in ta premišljeja da zboru nar več opraviti.

Jez mislim, de vam bom ob kratkim od tega kaj več povedal, tako de boste veseli in de se boste prepričali, de tudi gospod za kmeta skerbi.

Dunaj 29. veličiga serpana 1848.

Ambrož.

Istrijski Slovenci med Terzaškim in Reškim morjem.

(Dalje in konec.)

Poslednjič, dragi bravci! vam hočem še nekatere verstice tistiga jezika za pokušnjo dati, kteriga Istrijani pod Učko govoré in ki se imenuje rimljanski ali vlaški jezik. Pri ti priliki bom ravno to, kar bo po vlaško, tudi v tistim hrovaškim narečji povédal, ki ga okoli Pazna govoré. Čujte:

Po vlaško: Jarna ¹⁾ fosta, ekruto ²⁾ rače. Fruniga ³⁾ kara avut neberito en vera čuda hrana, stata ⁴⁾ z mirom en rae sae kassa. Čerčeku sebodit ⁵⁾ su pemint, patita ⁶⁾ de fome e de rače. Rogata ⁷⁾ donke fruniga, nekaelj duje salec munka za živi. E fruniga siče, juva ai tu fost en jirima de vera? Zač ke n' ai tu tunče a te življenje prepraviti? En vera, sissa čerčeku, kantatam mi divertitam karlji trekut. E fruniga erzuč: S' ai tu en vera kantat, avmoče, kei jarna e, tu žoka. —

Po horvaško: ⁸⁾ Vu zimi bilo jest, i stid véli. Mrav, koji jesi nabral vu ljétu čuda hrane, je stal mirno vu svojoj kuči. Skergat zabivšise vu zémlju, je pátil glad i stid. Prosil je dákle mrava, neka mu dađe barem, da živi. I mrav reče: Kadé bil ti jesi vu duši poléto? Zač nisi onda življenja pripravil si? Vu ljétu, odgovori skergat, pevajuč razveseljeval sam memo hodéce. Imrav smejučise: Kad ti vu ljétu kantál jesi, sada kad zima jest, paka plieši. —

Po slovensko: Pozimi je bilo, in velik mraz. Mravljinec, kteri si je bil nabral poléti veliko živeža, je mirno stal v svoji hiši. Žrikove ⁹⁾, kteri se je bil zabodil v zemljo, je terpel lakoto in mraz. Prosil je tedaj mravljince, de ne j mu da saj toliko, de živi. In mravljinec reče: Kje si bil s svojo dušo poléti? Zakaj si nisi takrat živeža pripravil? Poléti, mu odgovori žrikove, sim pél in razveseljeval memo gredeóce. In mravljinec se mu posmélne: Če si poléti pél, zdej ko je zima, pa pleši. —

Andrej Zdešar, kaplan v Pični v Istrii.

Spomín popotovanja na sv. Višarje.

Vsako léto enkrat, če je le moč, jo potegnem enmalo po deželi. Letas sim bil s svojo rodovince in s starim prijatlam Alešem na Koroškim; cilj in konec našiga popotovanja pa so bili sv. Višarji, kjer sim Mater Božjo in pa svojiga draziga prijatla — neutrudljiviga prijatla matere Slave — gosp. Matija Majerja

obiskal, ki so zdej duhovnik na sv. gôri. Práv zdravi in veseli so na sv. Višarjih (ne Lušarjih, kar so mi gosp. Majer povedali, kér je še neka druga gôra blizo tukaj, ki se Višár imenuje) — mnogo sva se pogovorila zastran ene in druge slovenske reči, zavoljo besednika, kterimu hočejo tudi pomagavec biti, i. t. d. Škoda, de smo se mogli kmalo ločiti, kér smo namenjeni bili, še tisti dan iz Trebiža skozi Ziljsko dolino v Bleiberg priti. Nikdar tudi ne bomo pozabili prijetne vožnje na sanih, ktere gredó kot blisk z gôre navzdol. Mende de na celim svétu ni kaj taciga. V piči pol uri smo bili že pod hribam, na kteriga je 3 ure hodá. Na gôri je prijazin pogled krog in krog, na visoke hribe in prijazne doline. Pa si tudi lepsiga vremena nismo mogli vošiti, kakor smo ga imeli, zakaj sv. Višarji so visoki, kjer včasih tudi ob sv. Ani sneg pade. Konec tega mesca gréjo gosp. Majer z gôre v Zabnico, ktera pod hribam leži. — Zdravi in veseli naj bodo, kamor koli jih njih poklic pelje! Vrednik.

V slovenskih rečéh.

„Slechernpraviga slovenskiga rodú bo ptujcam ne le kar je po pravici ampak tudi kar je po dobroti dal, dokler s tem matere Slovenije ne vdari; torej se ptujcam, kjer jih primerna množica pri nas stanuje vkupej njih jezik v šoli zraven našiga učil bode; v pisarnicah pa pisma naj se za-nje v obéh jezikih delajo.“ Te besede gospoda Bučarja v odgovoru na moje vprašanje bi bile pač sméle že popred izrečene biti; primérjene so namreč, narazin tekoče konce pri nas zediniti. Ravno zató je bilo tudi moje vprašanje postavljeno, de je enkrat beseda izrečena, ki zna praznim prepriam pred konec storiti. Naj se ne zavzame tako serdito gosp. Bučar, de sim jez zató vprašal, kako se misli proti Nemcam in Italijanam med nami ravnati; sej bi se še pri njegovim lastnim odgovoru, če kdo na začetik gleda, lahko ne sodilo, de se bo na zadnje drugim jezikam kaj dovolilo. Kaka beseda, mislim, bi bila pa v tistih besedah tudi smela malo drugači postavljena biti. Od Nemcov ali Italijanov, ki med nami prebivajo bi menim ne bilo kakor od ptujcov govoriti; sej smo vsi pod enim cesarjem, pod eno ustavo; znalo bi se reči, de so sosedje, sodeželani (Mitbürger) ali kaj enaciga; beseda ptujcov je v stanu le zdražbe delati. Tudi ne vé m ali bodo, postavim, v Terstu za dobroto vzeli in ne za pravico tirjali kar jim dovolimo Slovenci; saj so unidan na nemški dopis slovenskiga društva italijanski odgovor dali. Ne preveč mogočno ¹⁾ govoriti proti drugim narodom; z zložnim ravnanjem ²⁾ bo Slovenija pred zmagala, kér si ne bo brez potrebe zopernikov delala. Tako serditim pa nekterim tudi ni potreba biti, kakor se včasih kaže; ni vsak Slovenii sovražnik,

¹⁾ Za božjo voljo! kje pa je tista mogočnost?

²⁾ Tudi mi smo teh misel, de s slogo in prijaznostjo se da več doseči, kot z gerdim; — pa kaj nismo Slovenci še zadosti složni in pohlevni?! Žalostno je, de smo Slovenci tako zlo svojo mater zanemarili, de, če se kdo krepko pa pošteno za svojo pravico poteguje, ga nekteri svojih sorojakov že sterimo gledajo in pravijo: »kaj je obnorel?« Gospodje po deželi imate lahko govoriti — vi ne veste skorej nič od sovražnikov, ki našo narodnost v mestu zalezujejo in našo ustavno pravico zatirujejo; tú je treba včasih na noge stopiti, zakaj v slovenskih mestih živimo trojne množice: eni so rodoljubi, mirni pazvesti varhi slovenske narodnosti; drugi so protivniki, očitni ali skrivni, ki une pisano gledajo; tretji pa — in tacih je nar več — so nečimerniki, kteri še zapopadka nimajo od domorodstva, ki je na svetu, razun vére, zdej nar svetejši reč; ti hočejo »Ruhe und Frieden un jeden Preis, und wenn sie auch Chinesen werden sollen.« Taki pravijo: kaj imam od tega, če sim Slovenec? Če bi bila slovensina zlata ruda, bi že vidili, kako bi jo kopali!

¹⁾ Jarna od laškiga inverno, zima.

²⁾ Kruto od latinskiga crudus.

³⁾ Fruniga od latinskiga formica, mravljinec.

⁴⁾ Stata od latinskiga stare (zakaj od latinskiga?)

⁵⁾ Sebodit od horvašk. zabostiše.

⁶⁾ Patita od latinsk. pati, terpeti.

⁷⁾ Rogata od latinsk. rogare, prositi. — Iz teh in družih besedi tega jezika se vidi, de je naj več besed po latinsko ali rimsko (rimljansko), zató ima tudi imé »rimljanskiga jezika.«

⁸⁾ Po horvaško se vse takó bere, kakor je pisano, in tudi i in l na koncu besed se izrekujeta.

⁹⁾ Žrikove je kakor velika kobilica, ktera z nogami na perutnice glas dela, od kteriga ima to imé. Drugo slovensko imé mi ni znano. Pisatelj.

kdor se še ni kam ¹⁾ zapisati dal, ali kdor za-nj v mogočin rog ne trobi. Veliko prijatelov Slovenije bi se še pokazalo, ki jih zdej nemškutarje kličejo, ako bi nekteri Slovenci, ki so se lani še Slovenije sramovali, ²⁾ létas ne bili na enkrat tako serdití oznanovavci Slovensine. Krajnci so počasni, pomišljujejo in gledajo: kaj bo; ³⁾ in kjer je tako nagla sprememba in tako grozovitín hrum, ⁴⁾ se le bojé, de bi kaj napak ne šlo. Ni potreba, de bi mi kdo té beséde zaméril; ⁵⁾ jez povém, kakor je, in moj namen ni družiga, kakor to, de bi se slovenski rojaki med seboj razuméli, in ne edin drugimu misel podtikovali, kakoršnih večidel nimajo.

Še eno besedo. Gospod J. pišejo de po njih misli bi se vsi skupej: Rusi, Poljaki, Čehi, Slovaki, Iliri, Slovenci, ne imeli klicati Slavijani ali tudi Slováni, temuč Slovéní. To ni samo misel gospoda J., tudi glasoviti gosp. Šafarik v „Starožitnostih slovanskih“ tako piše, de Slovén je pravo splohno imé za prednike slavitiga in velicega naroda od Volge in Balta do Jadre, to in uno stran Tatranskih gorá, kakor tudi za njih zdanje v več narečij razdeljene mlajše.

P. Hicinger.

Zahvala vprašavcov zastran beséd.

Prijazne Novice! Smo vam práv hvaležni, de ste nam na naše vprašanje v 29. listu nektere besede razložile i. t. d. Pravite, de ptuje besede bi le ondi bile terpeti, kjer je velika sila; — to nam je všeč: sej tudi mi nismo nikoli nikjer rekli, de hočemo „popolno omikan jezik, v katerim bi ne ene ptuje besede ne bilo.“ Častiti gospod M. Cigale so naše vprašanje terdo sodili, torej so našiga besednika nekaj šipali: pa mi smo le rekli, „če so besede ptuje, nas bo skerbelo, se jih poprijemati; v tim se ni kej hudiga, ako so nam ljubši domače, kakor ptuje. In de take omikane slovensine, brez vsake ptuje besede, nismo mislili, se je že iz tega vidilo, de naše vprašanje (verh tega, de je bilo le vprašanje), ni bilo práv za práv od ptujšine sploh

¹⁾ Menimo, de Vas razamemo. To pa so naše misli, de se pravi prijatelj v potrebi pokaže, posebno če je reč vredna, de se podpira. Ali je pa vredna, naj se presodi iz dél in namenov, in naj se presodijo možjé, kteri morajo za dela odgovor dajati.

²⁾ Resnično je, kar tukej pravite, častiti gospod! Pa pomislite, de ni nemogoče, de se marsikteri grešnik nanaglamlama spokori. In lani! sej sami véste, kako so naš mili jezik berzdali, de ga še očitno nismo smeli govoriti. »Nie und auf keinen Fall dürfen krainische Lieder mehr im Theater gesungen werden« nam je bilo ojestro rečeno, čeravno so bile naše pesmice nedolžne kot otročji glas. V tacih okoljšinah — kdor se ni bal, se je pa sramoval.

³⁾ Kaj neki morebiti? — De bomo po pravici dobili, kar so nam milostljivi Cesar sami obljubili — in to po mirni, složni poti.

⁴⁾ Kje, za božjo voljo! je grozovitni hrum na Slovenskim? Če ta ali uni včasih kakošno reč terdo reče — ali je to že napčnost? In kar eden stori, ali se sme zató cela reč, celi narod grajati? V vsakim stanu niso vsi kakor bi imeli biti, ali bomo torej zavoljo eniga pa sto družih omadeževali?!

⁵⁾ Ne zamerimo Vam ne, če odkritoserčno govorite, kér Vas stariga prijatla slovensine poznamo in častimo. To pa nam je žal, de še rodoljubi nismo vsi v vsim edinih misel za pravično podporo naše mile matere Slovenije, ktera, če za-se želí posteno zadobiti, kar ji po Božji volji gré, ki nas je Slovence vstvaril, le to stori, kar je njena dolžnost. Če nocemo v nemško državno zavezo in nemško-katoljško véro zapletèni biti, moramo krepko govoriti in o pravim času se tem zanjkam odtegniti — raji perva zaméra, kakor pozneje hudo sovražtvo in mnogi žalostni nasledki. Mi spoznamo le avstrijskiga Cesarja in rimsko-katoljško véro! V teh recéh pa ste tudi Vi z nami serčno — edinih misel. Vredništvo.

(s tim pa zastaranih nemškutarij ne zagovarjamo, kjer se jih je moč ogniti), ampak zastran „nam novih beséd,“ med kterimi so utegnile tudi dobre slovenske biti, pa jih uméli nismo, torej smo vas naprosili, nam v ti reči kej pojasniti, brez de bi bili namen imeli, častito vredništvo „Slovenije“ žaliti, kér vémo in spoznamo, de ima toliko opraviti, de pri vsi sprétnosti velikrat ne utegne ne iskati, ne misliti, kakó bi se to, ali to po slovensko reklo.

Bog vas obvari!

Podkorenčan.

Pozneje volitveza Dunajski deržavni zbor.

V Višnji Góri so gosp. Laufensteina, krejskiga poglavarja, poslanca izvolili.

V Loki niso nič volili, kér postavno število volivcov ni skupej prišlo. — Ločanje hočejo neki s silo kmeta izvoliti, de bo na Dunaji za nje — molčal.

Veselica v Mokronogu.

27. veliciga serpana 1848.

Velicstvo zmago naše armade na Laškim vredno praznovati, je bil saboto zvečer naš terg razvetljen in muzika narodne straže je pred hišo kantonskiga komisarja narodno pesem „Slava Ferdinandu“ igrala, in mnogi „Živijo“ so se slišali našimu milimu Cesarju, slávnimu Radeckitu in junaški armadi! V nedeljo je bila velka sv. maša z zahvalno pesmijo — pri kteri se je zopet naša Mokronoška narodna straža práv lepo obnašala in strelala. Popoldne smo bili práv židane volje pod milim nebam.

Novičar.

Cesar so 20. dan pretečeniga mesca ogerskimu vojniškemu ministru zapovedali, de naj se vsim regimentam, ki niso ogerskiga rodú, dovoli ogersko deželo zapustiti, ogerski regimenti pa, ki so zdej v kaki drugi deželi (razun Laškiga) nej grejo domú. — Tako je práv: Madžaroni naj bodo sami svoji. — Cesar so 22. dan pretečeniga mesca kraljevo oblast, ktero so Ogerskimu palatinu dali, spet nazaj vzeli. — V Dunajskih Novicah (Courir) daje nekdo Madžaram svét: de, kér nočejo z nobenim avstrijskim narodom v zavezi biti, naj se prostovoljno v svojo Mongoljško domačijo (Azijo) nazaj podajo, sicer jim bojo vsi trije avstrijski narodi (Slovéní, Nemci in Talijani) velicastno mačkino godbo napravili. — Nabére za vojsko našim bratom Hervatam v pomoč veselo vkupej stekajo. Danes gré govorica, de jim bodo Teržáčani 50000 gold. poslali. Na Dunaji bi gotovo na enkrat 100000 gold. vkupej spravili. Prihodnji somenj v Peštu je od serbske strani odpovedan in namesto njega v Zemlinu napovedan. Modri ban Jelčić je za potrebno spoznal, deželo poglavarstvo v Reki, ki je z Ogerskim ministerstvom deržalo, odstaviti in denarno zalogo še ob pravim času Avstrijskimu cesarstvu otéti, de ni prišlo Madžaronam v Peštu v pest. — V Pragi je še zmirej Windišgrätz s svojo armado! Qousque tandem? Če ne more imenovani knez svoj „deleč razširjeni punt“ skazati, nej se Praga reši te nečastne nadloge; ako pa more kej skazati, nej skaže; sej je od Binkušti do zdej že dosti časa pretéklo. Očitno nej se vse godí, ne pa, kakor pod Sedelnickitovim tiranstvom, skrivaje!

Vganjka zastavice v poslednjim listu je:

Kdor ga nima.

Današnjimu listu je perdjan 15. dokladni list.